

Załącznik do Uchwały XXVII/ /2016
Rady Miejskiej w Chojnie
z dnia 27 października 2016 r.

**PLAN ODNOWY
MIEJSCOWOŚCI
BIAŁĘGI
na lata
2016-2022**

Chojna, 2016

I. Charakterystyka sołectwa Białęgi na tle gminy Chojna

1.1 Dane administracyjne

Miejscowość **Białęgi** leży na terenie Gminy Chojna w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Od strony zachodniej przez Odrę gmina graniczy z Niemcami, od południowej z gminami Cedynia i Moryń, od wschodniej z gminami Trzcieżsko-Zdrój i Banie, a od północnej – z gminą Widuchowa.

Siedzibą gminy jest miejscowość Chojna – (położenie geograficzne N 52°58' E 14°25'), położona w centralnej części gminy. Gminę Chojna tworzy **26** miejscowości, w tym **23** sołectwa. **Białęgi** położone są na południowy-wschód od ośrodka gminnego w odległości 14 km (położenie geograficzne N 52°51' E 14°31').

Gmina zajmuje powierzchnię 332 km² co czyni z niej największą obszarowo gminę powiatu i jedną z większych w województwie. Gminę zamieszkuje 13.689 osób (31.12.2015r.), z czego w miejscowości **Białęgi** 121 osób. W skład sołectwa **Białęgi** wchodzi: miejscowość **Białęgi**.

Gmina ma charakter rolniczy: 49,6 % (1630,4 km²) powierzchni gminy zajmują użytki rolne, 39,9% (132,9 km²) lasy i zadrzewienia, 5,0 % (166,1 km²) tereny zabudowane, a 2,46% (81,7 km²) – wody powierzchniowe

Przez teren gminy biegną dwie drogi krajowe: droga nr 26 Krajnik Dolny – Myślubórz i droga nr 31 Szczecin – Kostrzyn oraz wojewódzkie: droga nr 122 Krajnik Dolny – Pyrzyce i droga nr 124 Osinów Dolny - Chojna, prowadzące do przejść granicznych z Niemcami oraz zelektryfikowana linia kolejowa relacji Kostrzyn – Szczecin, służąca głównie transportowi towarowemu.

Gmina jest ośrodkiem usług produkcji materiałów budowlanych, przewozów transportowych, handlu, w szczególności przygranicznego. Gospodarka gminy w znacznym stopniu opiera się na działalności wielkoobszarowych gospodarstw rolnych, w której głównie przeważa produkcja roślinna. Duży potencjał do

wykorzystywania stanowią tereny po byłych wojskach rosyjskich.

Około 30% obszaru gminy leży w granicach Cedyńskiego Parku Krajobrazowego, natomiast otulina parku obejmuje prawie całą powierzchnię gminy Chojna z wyłączeniem niewielkiego obszaru stanowiącego północno-wschodnią część gminy. Miejscowość **Białęgi** leży w całości w otulinie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego.

1.2 Uwarunkowania społeczne

1.2.1. Procesy demograficzne i społeczne

Gmina Chojna jest typową gminą miejsko - wiejską, zamieszkałą przez mieszkańców 13.689 na powierzchni 332, km² (stan na rok 2015). Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 42 osoby na 1 km²; ludność na terenie gminy rozmieszczona jest stosunkowo równomiernie. Najwięcej mieszkańców koncentruje miasto Chojna – **7.207**, a w dalszej kolejności Nawodna, Grzybno, Krzymów i Lisie Pole. Łącznie te cztery duże wsie skupiają prawie 20% ludności gminy.

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Procentowy udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem gminy Chojna wynosił w 2014 roku 9,7%, gdzie w powiecie gryfińskim wynosił 9,1 %, a w województwie zachodniopomorskim 8,5%

Kształtowanie się liczby mieszkańców gminy w latach 2012-2015 przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy wraz przyrostem naturalnym w latach 2012– 2015

Rok	Liczba mieszkańców gminy	Przyrost naturalny
2012	14.057	-
2013	13.969	-55
2014	13.937	+11
2015	13.689	+6

Tabela 2. Struktura demograficzna ludności Gminy Chojna stan na 31.12.2014 r.

Wiek	Liczba mieszkańców
Przedprodukcyjny	2613
Produkcyjny	9125
Poprodukcyjny	2199

Tabela 3. Wybrane dane statystyczne za 2014r.

Wyszczególnienie	Dane za 2014r.
Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku	
0-2 lata	404
3-6 lat	593
7-12 lat	884
13-15 lat	436

1.2.2 Struktura bezrobocia

Szczegółowe dane dotyczące bezrobocia w na terenie gminy Chojna przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 4. Wybrane dane statystyczne według stanu na dzień 31.12.2014 r. -Gmina Chojna

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Wyszczególnienie	2014r.
Pracujący*	2011
Pracujący na 1000 ludności	144
Bezrobotni zarejestrowani	961
w tym kobiety w %	53,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	10,5
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	12,1

*Stan w dniu 31.12. bez podmiotów gospodarczych o liczbie ludności pracujących do 9 osób oraz gospodarstw indywidualnych w rolnictwie

Tabela 5. Wybrane dane statystyczne według stanu na dzień 31.12.2015 r. - Bezrobocie Gminy Chojna na tle gmin Powiatu Gryfińskiego

Miasto / Gmina	Ogółem		Zamieszkali na wsi		Procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
	razem	kobiety	razem	kobiety	
G. Banie	330	197	330	197	7,9%
MG. Gryfino	962	584	388	237	4,6%
G. Stare Czarnowo	105	65	105	65	4,2%
G. Widuchowa	262	161	262	161	7,2%
MG. Cedynia	258	129	177	87	9,1%
MG. Chojna	821	449	494	280	9,0%
MG. Mieszkowice	362	205	211	129	7,5%
MG. Moryń	268	151	202	119	9,4%
MG. Trzcianko Zdr.	353	188	232	128	10,0%
Powiat Gryfiński	3 721	2 129	2 401	1 403	

Źródło: strona www. Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

1.3 Uwarunkowania gospodarcze

Struktura podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze Regon w 2014r., w gminie Chojna przedstawia się następująco:

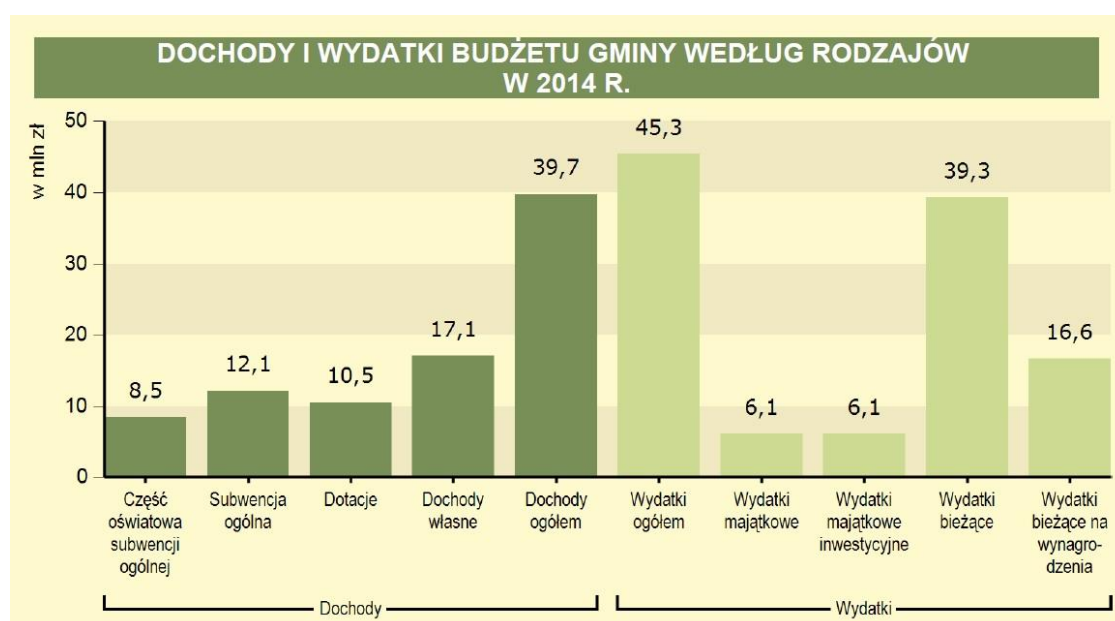
Ogółem - 1495

- **sektor rolniczy - 75**
- **sektor przemysłowy - 109**
- **sektor budowlany - 248**
- **sfera produkcyjna - 38**

na 10 tys. ludności - 1073

Osoby fizyczne prowadzące działalność

gospodarczą na 10 tys. ludności - 820

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, GUS Szczecin 2015r.

Tabela 6. Edukacja

Edukacja	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Placówki wychowania przedszkolnego	8	8	8
w tym przedszkolach	1	1	1
Miejsca w przedszkolach	250	250	240
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	419	385	341
w tym przedszkolach	257	237	242
Szkoły podstawowe	8	8	8
Uczniowie szkół podstawowych	837	902	937
Szkoły gimnazjalne	2	2	2
Uczniowie szkół gimnazjalnych	490	453	442
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach podstawowych	15	16	16
Liczba uczniów przypadająca na 1 oddział w szkołach gimnazjalnych	20	22	22

Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca, GUS Szczecin 2015r.

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

1.4 Walory kulturowe i turystyka

1.4.1 Zabytki

Na terenie gminy Chojna istnieje znaczna ilość zabytków kulturowych. Do najbardziej interesujących zabytków na terenie gminy należą: kościół gotycki z cegły na podbudowie kamiennej, dzieło Henryka Brunsberga ze Szczecina z XIV wieku oraz ratusz gotycki z pierwszej połowy XIV wieku, znajdujące się na terenie starego miasta w Chojnie. Został on wzniesiony przez mieszczan chojeńskich i stanowił Dom Kupca. Ważnym elementem kulturalnym miasta Chojna są także mury obronne z XIII – XV w. z basztami i bramami: Barnkowską – zamykającą miasto od wschodu i Świecką – zamykającą miasto od zachodu.

Ponadto na terenie gminy występuje szereg zabytkowych kościołów, znajdujących się m.in. w miejscowościach Krzymów, Krajnik Górny, Mętno.

Wykaz zabytkowych obiektów znajdujących się na terenie gminy Chojna przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków na terenie gminy Chojna

Miejscowość	Obiekt
Białęgi	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół - Parafia Witnica
Brwice	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół św. Antoniego
Chojna	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół św. Trójcy • Kościół św. Marka • Teren Starego Miasta • Poczta, ul. Roosevelta 2 • Willa, ul. Kościuszki • Ratusz • Obwarowania miejskie • Klasztor poaugustiański • Kamienica, ul. Jagiellońska 9 • Dom mieszkalny, ul. Jagiellońska 9 • Kaplica p.w. św. Gertrudy • Kościół NMP
Garnowo	Kościół M.B. Wspomożenia Wiernych
Godków	Kościół Maksymiliana Marii Kolbego
Grzybno	Kościół Antoniego z Padwy
Jelenin	Kościół Matki Bożej Szkaplerznej
Krajnik Dolny	<ul style="list-style-type: none"> • Cmentarz przykościelny • Ruiny kościoła
Krzyków	<ul style="list-style-type: none"> • Pałac i park dworski • Kościół św. Józefa • Folwark
Mętno	Kościół Zwiastowania NMP
Mętno Małe	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół
Narost	<ul style="list-style-type: none"> • Park dworski • Kościół M.B. Królowej Polski
Nawodna	Kościół św. Krzyża
Rurka	<ul style="list-style-type: none"> • Kaplica Templariuszy • Dwór • Park dworski
Stoki	Park dworski

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Zatoń Dolna	<ul style="list-style-type: none"> • Kościół św. Maksymiliana Marii Kolbego • Park
-------------	---

1.4.2 Turystyka

Bardzo urozmaicony i zarazem zróżnicowany krajobraz, liczne i malownicze jeziora, zróżnicowane gatunkowo kompleksy leśne, klimat i jego korzystne walory zdrowotne oraz czyste powietrze, stwarzają szerokie możliwości wykorzystania obszaru dla turystyki i rekreacji mieszkańców Chojny i regionu szczecińskiego, jak również mieszkańców strefy przygranicznej Niemiec (turystyka tranzytowa).

Usankcjonowaniem prawnym mającym na celu zachowanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu było powołanie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Prawie 31% obszaru gminy znajduje się w granicach Parku, a ponad połowa obszaru gminy wchodzi w skład jej otuliny - czyli strefy ochronnej. Główną funkcją CPK obok ochrony środowiska przyrodniczego jest rekreacja. Dla terenu samego parku preferowaną formą turystyki jest turystyka krajoznawczo-pieszna i rowerowa oraz sporty wodne – żeglarstwo i kajakowanie. Powinno się ograniczyć lokalizację ośrodków wypoczynkowych o trwałej zabudowie do jedynie ogólnodostępnych pól biwakowych bądź plaż oraz wyznaczania ścieżek dydaktycznych, wykonanie punktów widokowych (platform), wiat przeciwdeszczowych, miejsc odpoczynku i tablic informacyjnych.

Na terenie parku możliwa jest lokalizacja małych (do 100 miejsc) pól namiotowych w rejonie wsi i jeziora Mętno i jeziora Ostrów. Do najbardziej przydatnych do wypoczynku i kąpieli należy jezioro Ostrów o czystych wodach w II klasie czystości. Analogicznie jak w przypadku jeziora Mętno, poza istniejącym zagospodarowaniem wypoczynkowo – rekreacyjnym nie należy i nie przewiduje się żadnego innego zagospodarowania. Rozwój wypoczynku letniskowego w tej części Parku i gminy powinien odbywać się na bazie istniejącej infrastruktury.

Poza terenem Parku Krajobrazowego znajduje się jezioro Jaleńskie oraz w pobliżu Białęg – poza granicami Gminy Chojna jezioro Białęgi.

Ponadto należy rozważyć możliwości rozwojowe i starać się wspierać na terenie gminy agroturystykę. Wiele miejscowości posiada także możliwości rozwoju tej formy turystyki na bazie istniejącego zainwestowania. Panuje tu cisza i spokój umożliwiający prawdziwy wypoczynek, powietrze jest czyste, a uroda okolicznych lasów i jezior gwarantuje powrót sił fizycznych i psychicznych.

Wykorzystując swoje zasoby turystyczne gmina powinna aktywnie wspierać obszar związany z rozwojem zaplecza turystycznego i promocją agroturystyki w gminie.

1.4.3. Kultura

Zadania z zakresu kultury realizuje Centrum Kultury w Chojnie, na które składa się Dom Kultury i Gminna Biblioteka Publiczna. Dużą rolę w upowszechnieniu działań kulturalnych na terenach wiejskich odgrywają świetlice środowiskowe i świetlice wiejskie.

II. Sołectwo Białęgi

1. Rys historyczny

1.1 Nazwy dawne

Belin (1248 r.), Bellingen (1337 r.), Balgen (1608 r.), Belgen (do 1945 r.)

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

1.2 Historia

Pierwsza wzmianka pochodzi z 1248 r. - mówiąca o przekazaniu osady Belin przez księcia Barnima klasztorowi w Lehnin. 1337 r. - wieś założona według prawa niemieckiego na 59 łanach w dobrach margrabiego brandeburskiego. 16 łanów było lennem rycerskim, które należało w 1441 r. do rodu von Ellingen; w 1505 r. połowa majątku rycerskiego była lennem von Sydow; od 1536 posiadali cały majątek. Wg nowomarchijskich rejestrów z 1718 r. 10 łanów należało do majątku rycerskiego, 29 do chłopów, 1 łan do 6 zagrodników, a 4 łany były na uposażeniu kościoła. Majątek w 1756 r. należał do rodu von Wobeser; w 1791r. - von Levetzow; w 1803 r. - von Knobelsdorff, a od 1839 do 1945 r. do rodziny Krahmer. Na początku **XX** w. do gospodarstw chłopskich należało tylko 81,6 ha ziemi, a wg mapy z końca XIX w. we wsi pozostały jedynie 2-3 gospodarstwa chłopskie i kilka zagrodniczych.

Liczba mieszkańców: ok. 1928r. - 259 (w tym 168 związanych z majątkiem); 1937r. - 182 mieszkańców; w 1939 r. - 202

2. Ludność

Liczba mieszkańców: ok. 1928 r. - 259 (w tym 168 związanych z majątkiem); 1937 r. – 182 mieszkańców; w 1939 r. – 202. Obecnie miejscowość Białęgi zamieszkuje **121** osoby- stan na 31.12.2015r.

3. Zasoby wsi służące odnowie miejscowości

3.1 Infrastruktura

3.1.1 Komunikacja

Położenie przy drodze – miejscowość położona jest na skrzyżowaniu dróg powiatowych nr 1401Z relacji Chojna – Białęgi, 1404Z Trzciesko-Zdrój - Białęgi i nr 1413Z w kierunku Goszkowa.

Połączenie komunikacyjne – w miejscowości zlokalizowany jest przystanek komunikacji autobusowej PKS.

3.1.2 Sieć wodociągowa

Wieś posiada sieć wodociągową zasilaną z lokalnego ujęcia – 1 studnia. Wydajność studni wynosi 25 [m³/h] natomiast głębokość odpowiednio 39,2m

3.1.3 Kanalizacja sanitarna, deszczowa i oczyszczalnia ścieków

W miejscowości Białęgi brak jest kanalizacji sanitarnej; brak też jest oczyszczalni ścieków.

3.1.4 Ciepłownictwo

Zabudowa zagrodowa i jednorodzinna korzysta z kotłowni indywidualnych węglowych.

3.1.5 Gazownictwo

Białęgi nie posiadają sieci gazowej. Obecnie mieszkańcy wsi Białęgi zaopatrują się indywidualnie w gaz płynny z butli.

3.1.6 Telekomunikacja

Gmina Chojna (również wieś Białęgi) jest w całości telefonizowana.

3.2 Instytucje kościelne i świeckie

Kościół - pierwsza wzmianka z 1337 r. dotycząca uposażenia parafii rzymsko-katolickiej (4 łany parafialne); w 1693 r. parafia przeniesiona do Goszkowa; w 1800 r. - filia parafii ewangelickiej w Goszkowie. Świątynia wzniesiona została w XIII/XIV w. z granitowej kostki, w 1840 r. (data na wiatrowskazie) przebudowana; od lat 20-tych XX w. nie pełni funkcji sakralnej - urządzono w nim spichlerz folwarczny. Obecnie przekazany na cele sakralne.

Rys. 1 Widok na środek wsi, z lewej bud. dawnej szkoły (ob. budynek mieszkalny) w głębi kościół.

3.3 Folwark

Data założenia nieznana; w 1337 r. odnotowano 16 łanów należących do majątku rycerskiego. Wg danych z 1929 r. właścicielem był Wilhelm Kraemer; areal ziem folwarcznych - 944 ha, w tym 590 ha zajmowały pola uprawne a 263 - lasy; w folwarku było wówczas: 54 koni, 600 owiec, 128 szt. bydła i 140 szt. trzody chlewnej

Układ założenia folwarcznego: wg stanu z 4 ćwiartki XIX w. zabudowania gospodarcze folwarku zorganizowane były w zachodniej części wsi przy 2-ch dziedzińcach założonych po płn. i płd. stronie drogi. Dziedzińce wyznaczono budynkami posadowionymi kalenicowe. Rezydencja właścicieli (dwór i park) znajdowała się po zachodniej stronie północnego dziedzińca, wydzielone od niego kamiennym ogrodzeniem. Kolonia budynków robotników folwarcznych zlokalizowana została po obu stronach ulicy we wsch. części wsi.

Zabudowa: murowane z cegły budynki gospodarcze powstały w okresie od 4 ćw. XIX w. i początku XX w. Zespół domów robotniczych powstał w końcu XIX w. i na początku XX w., a w latach 50-tych XX w. dostawiono jeszcze kilka małych 1-2-rodziny domów.

Stan zachowania: ogólne rozplanowanie założenia pozostało czytelne, ale kompozycja i zabudowa uległy degradacji w wyniku wyburzenia rezydencji oraz modernizacji budynków gospodarczych i mieszkalnych. Nie posiada wartości zabytkowych.

3.4 Przemysł, technika

Wiatrak - postawiony na wyniesieniu na płd. od zabudowań wsi; obecnie nie istnieje.

Kuźnia - zbudowana na pocz. XX w. w centrum wsi; obecnie nieczynna.

3.5 Zieleń komponowana i cmentarze

Park dworski - niewielkie XIX-wieczne założenie krajobrazowe, otoczone kamiennym ogrodzeniem z trzech stron, od zachodu otwarte na łąki i wzgórze, na szczycie którego stał pawilon parkowy. Wschodnia granica parku wyznaczona szpalerem kasztanowców posadzonych wzdłuż drogi. Kasztanowcami obsadzone także brzegi stawu parkowego.

Stan zachowania: park dziko zarośnięty, kamienne ogrodzenie w ruinie; czytelna wschodnia granica obsadzona kasztanowcami. Pozostał nieliczny starodrzew (2 modrzewie, graby, jesiony, kasztanowce) w głębi parku. W centrum urządzono boisko sportowe.

Cmentarze:

ewangelicki - założony w 2 połowie XIX w. (zaznaczony na mapie z 4 ćw. XIX w.) na płn. wsi,

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

z kaplicą, otoczony kamiennym murkiem, obsadzony wzdłuż granic akacjami, lipami. Po 1945r. użytkowany nadal. Obecnie nieczynny; nagrobki (przed 1945 r. i polskie) nieczytelne, kamienne ogrodzenie w ruinie; kaplica znacznie przebudowana, zachowany starodrzew.

Obsadzenia ulic/dróg:

- aleja lipowo-akacjowa przy drodze do Goszkowa była uznana za zabytkową już w 1924r.; obecnie znacznie przerzedzona,
- aleja kasztanowa przy drodze do jez. Białęgi (tuż za cmentarzem); obecnie w pełni czytelna,
- lipowo-akacjowe obsadzenia ulicy we wschodniej części wsi,
- starodrzew na placu w centrum wsi.

3.6 Zabudowa wsi

Mieszkalna - istniejąca obecnie pochodzi z okresu od końca XIX do lat 50-tych XX w.; nie posiada wartości zabytkowych.

Gospodarcza - chłopska znacznie przebudowana; folwarczna.

3.7 Układ wsi

Historyczny /lokacyjny/ - nieznany; rozplanowanie lokacyjnej wsi XIII/XIV-wiecznej (placowej z kościołem w centrum) zostało całkowicie zatarte w wyniku rozbudowy majątku szlacheckiego (w XVI-XVIII w.).

Przekształcenia (do 1945 r.) - wg stanu z końca XIX w. wieś miała układ wielodrożnicy. Dwie prostopadłe ulice (o przebiegu N-S i W-E) krzyżowały się w centrum wsi, przy małym, trójkątnym placu, którego płd. granice wyznaczała podstawa stromej skarpy, na której posadowiono kościół (XIII/XIV w.). Układ wsi był podporządkowany kompozycji założenia dworsko-folwarcznego. Kilka istniejących we wsi zagród było skupionych w centrum przy placu.

Współczesny - zachowane rozplanowanie wsi wg stanu z końca XIX w. Na wyniesieniu przy placu postawiono w centrum wsi pawilon handlowy.

Rys. 2. Ulica w północnej części wsi

3.8 Rozplanowanie zabudowy w zagrodzie

Historyczne - wg mapy z k. XIX w. we wsi występowały małe zagrody 2- 3-budynkowe.

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Zmiany (do 1945 r.) - nie zauważa się;

Współczesny - zagrody niepełne, zachowane szczątkowo (na skutek likwidacji części zabudowy).

3.9 Stan zachowania – ocena walorów zabytkowych miejscowości

Miejscowość z tradycyjnym krajobrazem kulturowym, z elementami zabytkowymi: kościół, szkoła, kuźnia i komponowany drzewostan (alejowe obsadzenia dróg i starodrzew na cmentarzu).

3.10 Organizacje działające na terenie miejscowości.

W miejscowości Białęgi działa Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Błękitni” dysponujący trawiastym boiskiem. Obecnie drużyna gra w klasie B rozgrywek. W klubie grają juniorzy i seniorzy.

4. Użytkowanie terenu

Tabela 7. Struktura użytkowania gruntów na terenie sołectwa Białęgi

Rodzaje gruntów	Powierzchnia [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
Powierzchnia ogólna	874.08	100.00
Użytki rolne	598.49	68.47
grunty orne	505.90	57.88
sady	0.00	0.00
Łąki	66.93	7.66
pastwiska	25.66	2.94
Grunty pod lasami	207.02	23.68
lasy	207.02	23.68
grunty zadrzewione i zakrzewione	0.00	0.00
Grunty pod wodami	5.61	0.64
wody stojące	1.28	0.15
wody płynące	0.00	0.00
rowy	4.33	0.50
Tereny komunikacyjne	24.22	2.77
drogi	24.22	2.77
kolejowe i inne	0.00	0.00
Tereny zabudowane zurbanizowane i rekreacyjne	7.20	0.82
Mieszkania, przemysłowe i inne	6.78	0.78
niezabudowane	0.42	0.05
zielone i rekreacyjne	0.00	0.00
Tereny różne	1.04	0.12
Nieużytki	30.50	3.49

5. Strefy ochrony konserwatorskiej

W Białęgach możemy wyszczególnić następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

Strefa „B” - ochrony centrum wsi, z najstarszym obiektem - kościołem – świadczącym o średniowiecznym rodowodzie wsi oraz elementami późniejszego zagospodarowania (szkoła, kuźnia, starodrzew).

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Strefa „K” - ochrony parku dworskiego, wpisanego do rejestru zabytków nr rej. 803; ochrony XIX-wiecznego cmentarza, jako historycznego miejsca pochówków mieszkańców wsi i zespołu zieleni komponowanej.

Ochrona nasadzeń wewnątrz wsi i przy drogach w jej sąsiedztwie - warunki jak w strefie “K”.

Tabela. 8. Zabudowa o wartościach zabytkowych

	OBIEKT/ funkcja pierwotna i obecna /	adres	materiał	datowanie
1.	kościół		kam.	XIII/XIV w.
2.	szkoła ob. bud. mieszkalnym	nr 13	cegl.	1903 r.
3.	remiza		cegl.	p. XX w.

6. Krajobraz

Miejscowość położona na terenie o urozmaiconej rzeźbie, w odległości niespełna 1 km od brzegu jeziora Białęgi. Rolniczy pejzaż urozmaicają obsadzenia starych traktów i zagajniki, rozrzucone wśród pagórków.

7. Ocena mocnych i słabych stron wsi

Mocne strony:

- walory krajobrazowo-turystyczne,
- tereny do zagospodarowania,
- zasoby siły roboczej,
- niski stopień zanieczyszczenia atmosfery,

Słabe strony:

- wysokie bezrobocie,
- migracja młodzieży do dużych miast,
- słabe połączenie z komunikacją publiczną,
- brak kanalizacji,
- zły stan infrastruktury sportowej,
- niezagospodarowane centrum wsi.

III. Planowane kierunki rozwoju

1. Wizja rozwoju wsi

Wizja odnowy wsi powstała w wyniku dyskusji mieszkańców podczas Zebrania Wiejskiego, określone zostały wszystkie ważne obszary problemowe oraz preferencje rozwojowe wynikające z istniejących potrzeb. Zostały wyznaczone następujące kierunki rozwoju:

1.1. Kultura

- remont świetlicy wiejskiej

1.2. Infrastruktura społeczna i sportowa

- doposażenie placu zabaw przy świetlicy
- modernizacja boiska oraz rekultywacja murawy boiska sportowego.

1.3. Infrastruktura drogowa

- Remont drogi do jeziora

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

- Remont drogi powiatowej z Białęg od Goszkowa do granicy Białęg w kierunku na Warnice.
- Budowa chodnika w centrum wsi
- Remont przystanku i dostawienie ławki.

1.4. Zachowanie dziedzictwa kulturowego.

- remont kościoła,
- remont dachu kościoła

1.5. Ochrona środowiska

- gospodarka wodno-ściekowa- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Realizacja powyższych zadań przyczyni się do poprawy estetyki wsi, podniesienia standardu życia mieszkańców, zwiększenia dostępności kultury i sportu. Wyposażenie świetlic w sprzęt komputerowy z dostępem do Internetu pozwoli społeczności wiejskiej na szeroko rozumianą edukację. Zapewnienie możliwości korzystania z technologii informacyjnej i komunikacyjnej w uczeniu się i rozwiązywaniu problemów pozwoli na zmniejszenie się dystansu w stosunku do wsi z innych krajów Unii Europejskiej.

Realizacja wytypowanych przez mieszkańców wsi zadań przyczyni się do rozwoju wsi, i podjęcia wspólnych zawodów i przedsięwzięć w dziedzinie sportu.

2. Opis i charakterystyka obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, sprzyjających nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na ich położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne.

W centralnej części wsi znajduje się zabytkowy kościół wzniesiony w XIII/XIV w. z granitowej kostki. W latach 20-tych XX wieku zmieniono jego funkcję na spichlerz. Mieszkańcy Białęg postanowili przywrócić kościołowi dawną funkcję i częściowo zabytkowy wygląd, wiele prac wykonali dzięki swojej pracy i zaangażowaniu. Kościół został wpisany do rejestru zabytków Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie pod numerem 272.

Obiektem o szczególnym znaczeniu dla umacniania więzi społecznych jest obiekt świetlicy wiejskiej. Świetlica w dużej części jest wyremontowana. Znajduje się tu stół do ping-ponga. Młodzież korzysta z ze sprzętu RTV Odbywają się zajęcia dla najmłodszych, konkursy oraz imprezy okolicznościowe Dzień Dziadka, Dzień Babci.

Przy świetlicy wiejskiej utworzono plac zabaw dla dzieci wyposażony w huśtawkę i małe elementy zabawowe.

Obszarem, który stanowi o harmonii układu przestrzennego miejscowości jest park **Park dworski** - niewielkie XIX-wieczne założenie krajobrazowe, otoczone kamiennym ogrodzeniem z trzech stron, od zachodu otwarte na łąki i wzgórze, na szczycie którego stał pawilon parkowy. Wschodnia granica parku wyznaczona szpalerem kasztanowców posadzonych wzdłuż drogi. Kasztanowcami obsadzone także brzegi stawu parkowego.

Obecnie park jest dziko zarośnięty, kamienne ogrodzenie w ruinie; czytelna wschodnia granica obsadzona kasztanowcami. Pozostał nieliczny starodrzew (2 modrzewie, graby, jesiony, kasztanowce) w głębi parku. W centrum urządzono boisko sportowe.

Ze względu na znaczną odległość od większych miejscowości dla mieszkańców Białęg ogromne znaczenie ma dostępność komunikacyjna i stan dróg przebiegających przez miejscowość. Szczególne znaczenie ma droga powiatowa Witnica –Chełm Górny, która wymaga remontu.

3. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną.

3.1. Kultura

3.1.1. Remont świetlicy wiejskiej

Remont świetlicy wiejskiej będzie polegał na:

Remont dachu nad świetlicą oraz pomalowaniem pomieszczeń, a także doposażeniu świetlicy w sprzęt artykułów gospodarstwa domowego w przypadku utworzenia Koła Gospodyń Wiejskich.

Świetlica znajduje się na działce oznaczonej wg ewidencji gruntów obręb Białęgi nr 33/4, współwłasność Gminy Chojna z osobą fizyczną.

Cel: remont świetlicy wiejskiej, która pełniłaby funkcje społeczne, aktywizujące miejscową społeczność.

3) Przeznaczenie: Planowane działania stworzą warunki do rozwoju życia kulturalnego małych i dorosłych mieszkańców. Świetlica stanie się miejscem spędzania wolnego czasu i podejmowania inicjatyw społecznych. Przyczyni się to do integracji mieszkańców i większego utożsamiania się z miejscowością, w której mieszkają.

3.1.2. Zorganizowanie warsztatów dla dzieci.

Ze względu na dużą odległość od ośrodków kultury konieczne jest utworzenie dla dzieci różnego rodzaju warsztatów • kulturalno-sportowych.

Cel planowane działania przyczynią się do rozwoju dzieci oraz ich integracji.

Planowane działania stworzą warunki do rozwoju życia kulturalnego małych i dorosłych mieszkańców.

3.2. Infrastruktura społeczna i sportowa

3.2.1. Doposażenie placu zabaw przy świetlicy

Przedmiotem projektu jest doposażenie miejsca przeznaczonego do zabawy dla dzieci przy świetlicy wiejskiej na działce należącej do Gminy Chojna oznaczonej wg ewidencji gruntów obręb Białęgi nr 33/4. W ramach zadania planuje się wykonanie następujących prac:

- doposażenie placu zabaw w urządzenia zabawowe

3.2.2. Modernizacja boiska oraz rekultywacja murawy boiska sportowego

Projekt zakłada rekultywację murawy boiska. Boisko sportowe znajduje się na działkach należących do Skarbu Państwa oznaczonych wg ewidencji gruntów obręb Białęgi numerami 28/11 i 28/13. Boisko piłkarskie jest miejscem treningów, rozgrywek piłkarskich klasy B, zawodów.

W chwili obecnej stan boiska wykazuje znaczne ubytki, nie spełnia podstawowych wymogów do prawidłowego funkcjonowania; brak jest także miejsc siedzących dla kibiców.

W związku z powyższym planuje się ogrodzenie boiska siatką o wysokości co najmniej 4 m.

Rekultywacja boiska konieczna jest ze względu na działanie czynników atmosferycznych obejmuje wykonanie następujących prac: zakup trawy i jej dosianie, wałowanie płyty boiska.

Konieczne jest także doprowadzenie wody, zakup ławek

Wykonanie zadania wpłynie korzystnie na jakość infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na wsi. Nastąpi także poprawa estetyki miejscowości. Boisko będzie pełniło także rolę miejsca spotkań imprez kulturalnych i sportowych mieszkańców, co w konsekwencji będzie także sprzyjało zacieśnianiu stosunków społecznych.

Źródła finansowanie: PROW 2014-2020 podziałanie „Wsparcie inwestycji w tworzenie, ulepszanie i rozwijanie podstawowych usług lokalnych dla ludności wiejskiej, w tym rekreacji,

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

kultury i powiązanej infrastruktury” **typ operacji „Inwestycje w obiekty pełniące funkcje kulturalne lub kształtowanie przestrzeni publicznej”**

3.. 3. Infrastruktura drogowa

3.3.1. Remont drogi do jeziora.

Mieszkańcy w porze letniej często korzystają z drogi prowadzącej do jeziora Białęgi, położonego w gminie Trzczińsko-Zdrój. We własnym zakresie uporządkowali teren przy jeziorze i dbają o zachowanie czystości na plaży.

Zadanie polegać będzie na wyrównaniu ubytków w nawierzchni drogi tłuczniem i utwardzeniu drogi. Droga stanowi działkę 17/1.

3.3.2. Remont drogi powiatowej z Białęg od Goszkowa do granicy Białęg w kierunku na Warnice.

Zadanie polegać będzie na remoncie drogi powiatowej poprzez uzupełnienie ubytków w drodze. Realizacja zadania poprawi bezpieczeństwo poruszających się drogą pojazdów i przechodniów, a także ułatwi dostępu do pól uprawnych. Remont drogi przyczyni się również do poprawy wizerunku wsi. Zadanie należy do kompetencji Powiatu Gryfińskiego.

Realizacja projektu korzystnie wpłynie na jakość infrastruktury komunikacyjnej w miejscowości.

Realizacja zadania zapewni bezpieczeństwo uczestnikom ruchu drogowego, ułatwi rolnikom dostęp do pól, a także zwiększy atrakcyjność turystyczną miejscowości.

3.3.3 Budowa chodnika w centrum wsi

Brak chodnika w centralnej części wsi negatywnie wpływa na wizerunek miejscowości i nie zapewnia właściwej obsługi ruchu pieszego, a także bezpieczeństwa mieszkańców Białęg. Realizacja projektu korzystnie wpłynie na jakość infrastruktury komunikacyjnej w miejscowości.

W ramach tego zadania planuje się budowę chodnika przez centrum wsi na odcinku około 350 m na drodze powiatowej z jednej strony jezdni i około 100 m na drodze gminnej.

Konsekwencją realizacji projektu będzie poprawa ruchu kołowego i funkcjonalności ruchu pieszego, a także zwiększenie bezpieczeństwa uczestników ruchu. Nowo wybudowany chodnik poprawi także estetykę przestrzeni.

3.3.4. Remont przystanku i dostawienie ławki

Przystanek znajduje się przy głównej ulicy w Białęgach.

Dla poprawy bezpieczeństwa dzieci konieczny jest remont przystanku i dostawienie ławki w środku przystanku.

3.4.4. Remont kościoła.

Nazwa: remont kościoła. W ramach prac remontowych planuje się remont dachu kościoła a także zagospodarowanie placu wokół kościoła poprzez wykonanie kamiennego ogrodzenia od strony drogi oraz bramy i chodnika do kościoła. Jednak najpilniejszym zadaniem i priorytetowym na lata 2016-2022 jest **remont dachu** kościoła, na który to cel Parafia Rzymskokatolicka pod wezwaniem Chrystusa Króla, ul. Moryńska 1a, 74-503 Moryń będzie się starała pozyskać zewnętrzne środki finansowe.

3.4.a. Nazwa zadania: remont dachu kościoła.

Cel: Remont dachu kościoła wpłynie na umacnianie więzi społecznych i sąsiedzkich, a także chrześcijańskich mieszkańców miejscowości.

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Remont przyczyni się do trwałego zabezpieczenia dziedzictwa kulturowego, kościół znajduje się w rejestrze zabytków Zachodniopomorskiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie, zwiększy atrakcyjność turystyczną miejscowości.

W ramach zadania planuje się generalny remont dachu kościoła w tym: wykonanie dokumentacji i uzyskanie pozwolenia na budowę oraz wykonanie prac remontowo-budowlanych. Kościół pod wezwaniem Św. Andrzeja Apostoła znajduje się na działce 28/9 obręb Białęgi, gmina Chojna i należy do parafii Witnica, ul. Moryńska 1a, 74-503 Moryń. W budynku kościoła w czasach powojennych zlokalizowany był magazyn zbożowy.

Przeznaczenie: Wyremontowany dach kościoła zwiększy atrakcyjność turystyczną obiektu. Kościół będzie służył mieszkańcom Białęg jako miejsce kultu religijnego.

Harmonogram realizacji: lata 2020-2022.

Kwota końcowa i źródła jej finansowania: kwota 235.000 brutto.

Źródła finansowanie: środki własne Parafii i środki funduszu PROW 2014-220 poddziałanie „Wsparcie badań i inwestycji związanych z utrzymaniem, odbudową i poprawą stanu dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, krajobrazu wiejskiego i miejsc o wysokiej wartości przyrodniczej, w tym dotyczące powiązanych aspektów społeczno-gospodarczych oraz środków w zakresie świadomości środowiskowej” **typ operacji „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”**

4. Ochrona środowiska

4.1.1. Gospodarka wodno-ściekowa- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków

Zadanie będzie realizowane pod nazwą: „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych na terenie gminy Chojna – etap IV.”

Budowa obejmuje w pierwszej kolejności wybudowanie 2 przydomowych oczyszczalni ścieków na działce nr 33/1 i (18/2-18/3) obręb Białęgi.

W miarę posiadania środków finansowych i możliwości uzyskania dofinansowanie tych przedsięwzięć z funduszu PROW w latach 2017-2022 planowane mogą być następne przydomowe oczyszczalnie.

Cel: Na nieruchomościach, które do tej pory nie były wyposażone w zbiorniki bezodpływowe lub zbiorową kanalizację budowa przydomowych oczyszczalni ścieków spowoduje ochronę środowiska gruntowego.

Ze względu na duże koszty budowy sieci kanalizacji ściekowej od miejscowości Białęgi do oczyszczalni w Chojnie, bardziej korzystnym wariantem dla Gminy Chojna jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Przeznaczenie: Niedostateczne wyposażenie obszarów wiejskich w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną hamuje rozwój przedsiębiorczości oraz wpływa negatywnie na poziom życia mieszkańców. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków wpłynie na rozwój gospodarczy obszarów wiejskich oraz poprawę warunków życia. Wywożenie ścieków ze zbiorników bezodpływowych to duży wydatek finansowy dla mieszkańców.

Zadanie planowane jest przy udziale środków unijnych: „**Gospodarka wodno-ściekowa**” w ramach poddziałania „*Wsparcie inwestycji związanych z tworzeniem, ulepszaniem lub rozbudową wszystkich rodzajów małej infrastruktury, w tym inwestycji w energię odnawialną i w oszczędzanie energii*” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

Wychodząc naprzeciw problemom w zakresie gospodarki wodno - ściekowej, Gmina Chojna w okresie unijnego programowania na lata 2007 – 2013, aplikowała trzykrotnie o wsparcie finansowe zadań inwestycyjnych z zakresu gospodarki wodno - ściekowej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2007 - 2013, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Na przełomie lat 2012 – 2015 zrealizowane zostały trzy etapy inwestycyjne, polegające na wybudowaniu naturalnych i biologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych, zlokalizowanych na prywatnych nieruchomościach mieszkańców z terenu gminy Chojna.

Łącznie, w ramach zrealizowanych projektów, wybudowano 86 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Łączna wartość wszystkich inwestycji: 1.152.250,33 zł brutto, co w rozbiciu daje: wartość dofinansowania (ze środków PROW 2007 – 2013) - 737.255,75 zł; środki własne Gminy Chojna – 414.994,58 zł.

W celu kontynuacji realizacji przedsięwzięć w zakresie gospodarki wodno – ściekowej, Gmina Chojna planuje złożyć wniosek o przyznanie pomocy na operacji typu „Gospodarka wodno- ściekowa”, objętych PROW 2014-2020 na wybudowanie 54 przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych, jako działanie priorytetowe na lata 2017 – 2018 (lata realizacji inwestycji), zgodnie z dokumentacją projektową przygotowywaną sukcesywnie od 2015 roku.

Przedsięwzięcie jest zgodne z dokumentem strategicznym w zakresie gospodarki wodno – ściekowej przyjętym *Uchwałą NR XXVI/182/2016 Rady Miejskiej w Chojnie z dnia 28 września 2016 r. w sprawie zatwierdzenia aktualizacji gminnego programu oczyszczania ścieków na terenie gminy Chojna.*

W miarę możliwości finansowych Gminy Chojna i możliwości aplikowania o wsparcie finansowe ze środków unijnych, Gmina Chojna będzie sukcesywnie kontynuować realizowanie inwestycji polegających na uporządkowaniu gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy Chojna.

5. Opis planowanego przedsięwzięcia, harmonogram jego realizacji oraz szacunkowe koszty:

Lp.	Nazwa zadania	Opis planowanych zadań (poszczególne grupy prac w ramach projektu)	Wartość szacunkowa poszczególnych zadań w ramach projektu (rodzaj kosztów: wyszczególnienie robót/sprzętu). Netto/brutto w zł	Źródła finansowania	Priorytet realizacji Okres realizacji zadania rozpoczęcie/ zakończenie
1.	Remont świetlicy wiejskiej jej wyposażenie	Remont dachu świetlicy i pomalowanie pomieszczeń wewnątrz	11.000 netto 13.530 brutto	Środki z budżetu gminy i PROW	2017-2018
		Doposażenie świetlicy wiejskiej w	10.000 netto 12.300 brutto	2014-2020	2018-2020.

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

		sprzęt kuchenny, materiały biurowe i inne			
2.	Doposażenie placu zabaw przy świetlicy	Zakup i montaż urządzeń na placu zabaw oraz	15.000,00 netto 30.500,00 brutto	Środki z budżetu gminy PROW 2014-2020	2019r.
3.	Modernizacja boiska oraz rekultywacja murawy boiska sportowego	Zakup i zasianie trawy, utwardzanie nawierzchni, doprowadzenie wody Zakup i wbudowanie ławek	40.000,00 netto 97.600,00 brutto	Środki z budżetu gminy PROW 2014-2020	2018-2022.
4.	Remont drogi do jeziora	Zawieszenie szlaki lub gysu i usługi remontowe drogi	50.000,00 netto 61.000,00 brutto	Środki z budżetu gminy PROW 2014-2020	2018-2022.
5.	Remont drogi powiatowej	Wykonanie dokumentacji technicznej Roboty budowlane	1.000.000,00 netto 1.230.000,00 brutto	Środki budżetu Powiatu Gryfińskiego	2018-2022
6.	Budowa chodnika w centrum wsi	Zakup materiałów i ułożenie chodnika	100.000 netto 123.000 brutto	*Środki z budżetu gminy *Środki z budżetu powiatu -wspólne porozumienie Z udziałem środków PROW 2014-2020 operacja typu „ Budowa lub modernizacja dróg lokalnych	2018r. -2022

Plan Odnowy Miejscowości Białęgi na lata 2016-2022

7.	Remont przystanku i dostawienie ławki	Prace remontowe	8.000 netto 9.840 brutto	Środki z budżetu gminy	2018r.
8.	Remont kościoła	Zakup materiałów i usługi	200.000,00 netto 244.000,00 brutto	PROW 2014-2020 „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”	2019r. 2022r.
8a.	Remont dachu kościoła	Prace remontowe	210 000,00 netto 256.200,00 brutto	Środki własne Parafii i PROW 2014-2020 „Ochrona zabytków i budownictwa tradycyjnego”	2017-2020
9.	„Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków sanitarnych na terenie gminy Chojna – etap IV.”	Opracowanie dokumentacji projektowej. Budowa oczyszczalni.	Całkowity koszt budowy przydomowych oczyszczalni w 15 sołectwach Gminy Chojna w latach 2015-2018 to około 1.056.910,57 netto 1.300.000 zł brutto	W ramach operacji typu „Gospodarka wodno-ściekowa”, objętych PROW 2014-2020 i środki budżetu Gminy Chojna.	2016-2018